

Azərbaycan regionlarının inkişafı ölkədə uğurla həyata keçirilən davamlı sosial-iqtisadi inkişaf stratejiyasının mühüm tərkib hissəsidir. Regionların inkişafı sahəsində qəbul edilmiş və uğurla həyata keçirilmiş dövlət proqramlarında, habelə regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair eləvə tədbirlərlə bağlı sərəncamlarda nəzərdə tutulmuş vəzifələrin icrası ölkədə qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafına, regionlarda kommunal xidmətlərin və sosial infrastruktur təminatının keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, sahibkarlıq mühitinin daha da yaxşılaşdırılmasına, investisiya qoyuluşunun artmasına, yeni müəssisələrin, iş yerlərinin açılmasına və nəticədə, əhalinin məşğulluğunun artırılmasına və yoxsulluq səviyyəsinin azaldılmasına təkan vermişdir.

Dövlət başçısı İlham Əliyevin 21 il əvvəl - 11 fevral 2004-cü il tarixdə imzaladığı Dövlət Proqramının əsas qayəsi regionlarda sahibkarlığın inkişafını sürətləndirmək və oradakı əmək ehtiyatlarından, təbii iqtisadi resurslardan kifayət qədər səmərəli istifadə etməklə iqtisadiyyatın tarazlı və davamlı inkişafına, infrastrukturun müasirədirilməsinə, əhalinin məşğulluğunun artırılmasına, yoxsulluğun səviyyəsinin azaldılmasına nail olmaqdand ibarət idi. Bölgelərdə yaşayışın vətəndaşların zəruri arzu və istəkləri, eləcə də onları illərdən bəri narahat edən, qayğılandıran sosial problemlərin həlli də proqramda dolğunluğlu ilə əksini tapmışdır. Azərbaycan hökuməti dövlət proqramı əsasında 2004-2008-ci illər ərzində regionlarda kənd təsərrüfatının, qeyri-neft sektorunun inkişafına yardım göstərmiş, o cümlədən emal müəssisələrinin yaradılmasını, xidmet və digər infrastruktur obyektlərinin, turizmin inkişafını və bütün bunnuların fonunda çoxlu yeni iş yerinin təmin etmişdir. Dövlət proqramı regionların tarazlı inkişafına yönəlməklə yanaşı, həm də yerlərdə enerji infrastrukturunun, nəqliyyat-kommunikasiya sisteminin bərpası, habelə elmi-texniki tərəqqi, mədəni yüksəlik, müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi məsələlərini özündə ehtifa edir.

Azərbaycan elektrik enerjisini idxal edən ölkədən ixrac edən ölkəyə çevrildi

Azərbaycan regionlarının inkişafı ölkədə uğurla həyata keçirilən davamlı sosial-iqtisadi inkişaf stratejiyasının mühüm tərkib hissəsidir. Regionların inkişafı sahəsində qəbul edilmiş və uğurla həyata keçirilmiş dövlət proqramlarında, habelə regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair eləvə tədbirlərlə bağlı sərəncamlarda nəzərdə tutulmuş vəzifələrin icrası ölkədə qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafına təkan vermişdir. Paytaxtla regionlar arasında inkişaf fərqi aradan qaldırmağa hesablanmış regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramları bölgelərdə infrastrukturun yenilənməsi, rayonların simasının əhəmiyyətli dərəcədə müasirləşməsində mühüm rol oynayır. Bölgelərdə istehsal müəssisələrinin dirçəliyi və yeni sənaye obyektlərinin yaradılması, yerli resurslardan istifadənin səmərəliliyinin artırılması, aqrar sektorun müxtəlif dəstək mexanizmləri və innovativ üsullarla inkişaf etdirilməsi, müasir infrastruktur, yeni iş yerlərinin yaradılması dövlət proqramlarının reallaşdırılmasında əsas nəfisliyələr sırasında qeyd edilməlidir. Ümumilikdə 4 dövlət programı üzrə regionlara yatırılmış investisiyaların həcmi 104 milyard manat təşkil edir. Bu illər ərzində Azərbaycan elektrik enerjisini idxal edən ölkədən ixrac edən ölkəyə çevrilib. Regionlarda qazlaşdırmanın səviyyəsi 94%-i ötüb, fasilesiz içməli su alan əhali üzrə göstərici 9%-dən 73%-ə çatıb. Bu illərdə 10 hava limanı tikilib və yenidən qurulub. Həmin məddətə əsas hissəsi bölgələrə aid olmaqla 3.600-dən çox məktəb, 760-a yaxın tibb müəssisəsi tikilib və ya təmir olunub, çoxlu sayıda körpü və tunnellər, yollar istifadəyə verilib. İstehsal və sənaye müəssisələrinin çoxu bölgələrə aiddir.

Bu gün işğaldan azad olunan Şuşa, Zəngilan, Ağdam kimi ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri görülür və müasir tələblərə uyğun olaraq qurulur. Eyni zamanda, Kəlbəcər kimi ucqar rayonlar da diqqətdən kənarda qalmayıb. Pilot layihələr kimi Kəlbəcər rayonunda arıcılıqla və heyvandarlıqla məşğul olan sakinlərə lazımi şərait yaradılıb. Həmin sakinlər öz təsərrüfatlarını yaradıb və işə başlayıblar. Laçında Gülebirdən elektrik stansiyası istifadəyə verilib. Şuşada "Xarıbülbül", "Qarabağ" otellərinin istifadəyə v-

Azərbaycanın dinamik və sürətli inkişafı

Prezident İlham Əliyev: "Hər bir vətənpərvər insan öz ölkəsi ilə, bugünkü Azərbaycan ilə, haqlı olaraq, fəxr edə bilər"

Hazırlanan növbəti dövlət proqramı da regionların inkişafının müasir tələblərə uyğunlaşdırılmasına hesablanmışdır.

Beynəlxalq standartlara əsaslanan yeni model

Azad edilmiş torpaqların dirçəliyi və reinteqrasiyası ümumilikdə ölkənin iqtisadi potensialının artmasına geniş imkanlar və edir. "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın uğurla icrası bu baxımdan böyük ömən daşıyır. Bölgədə yeni istehsal müəssisələrinin qurulması, məşğulluğun təmin olunması məqsədile buraya yerli və xarici investorların cəlb iştqamətində dəstək tədbirləri xüsusi qeyd edilməlidir. Bölgədə fəaliyyət göstərən müəssisələr üçün əlverişli investisiya mühiti yaradılıb. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə istehsal fəaliyyəti ilə məşğul olan rezidentlər üçün idxal olunan texnika, texnoloji avadanlıq və qurğular, habelə xammal və materiallar ƏDV və gömrük rüsumlarından azad edilib. Regionda fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləri mənfiət, torpaq, əmlak və sadələşdirilmiş vergidən de azad olunub. Sahibkarların maliyyəyə çıxış imkanlarının artırılması məqsədile kreditlərə dövlət zəmanətinin verilməsi və faizlərin subsidiyalasdırılması ilə bağlı elektron platforma hazırlanır. Qlobal iqtisadiyyatda "yaşışlaşma" və "karbonsuzlaşma" məylləri qeyri-resurs iqtisadiyyatının inkişafı üçün imkanlar yaradır. Bu baxımdan, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun əhəmiyyətli potensialı var və bu, xarici investorların marağını cəlb edir. Artıq soydaşlarımız azad edilmiş ərazilərdə salınan yeni yaşayış məskənlərində məskunlaşmağa başlayıblar. "Ağlı kənd", "ağlı kənd" və "yaşış enerji zonası" konsepsiyalarının tətbiqi bölgədə rahat və müasir həyat şəraitini təmin edir.

Bu gün işğaldan azad olunan Şuşa, Zəngilan, Ağdam kimi ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri görülür və müasir tələblərə uyğun olaraq qurulur. Eyni zamanda, Kəlbəcər kimi ucqar rayonlar da diqqətdən kənarda qalmayıb. Pilot layihələr kimi Kəlbəcər rayonunda arıcılıqla və heyvandarlıqla məşğul olan sakinlərə lazımi şərait yaradılıb. Həmin sakinlər öz təsərrüfatlarını yaradıb və işə başlayıblar. Laçında Gülebirdən elektrik stansiyası istifadəyə verilib. Şuşada "Xarıbülbül", "Qarabağ" otellərinin istifadəyə v-

rilmesi, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının açılışı, yol infrastrukturunun qurulması və s. qısa bir zaman məsafəsində reallaşan layihələrdir ki, bütün bu və ya digər layihələr Azərbaycanın iqtisadi gücünün, dinamik inkişafının göstəricisidir. bütün bunlara yanaşı, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur "yaşış enerji" zonasına əvəriləcək. Mühərbiədən beş il öməsinə baxmayaq, qətiyyətlə deyə bilərik ki, bu gün işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə misli görünməmiş bərpa və quruculuq işləri aparılır. Əlbəttə ki, işğaldan azad olunan ərazilərin bərpası böyük maliyyə vəsaiti və resursların səfərbərliyini tələb edən proses olsa da ölkəmizin iqtisadi gücü bütün bunlara imkan verir. Bildiyimiz kimi, "Ağlı kənd" layihəsi müasir çağırışlara cavab verən və beynəlxalq standartlara əsaslanan yeni bir modelidir. Layihə Zəngilanın 1-ci, 2-ci və 3-cü Ağlı kəndlərini əhatə edir.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda abadlıq quruculuq işləri

İşğaldan azad olunan ərazilərin bərpası və Böyük Qayıdışın yüksək səviyyədə təmin edilməsi məqsədi ilə ardıcıl görülən işlər çərçivəsində yolların yenidən qurulması, müasir səviyyəyə ətəcdir. Rayonlar, kəndlər və qəsəbələrə rəsədli avtomobil yolu layihələrinin icrası uğurla həyata keçirilir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları ərazisində icra olunan və işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayacaq yol infrastrukturunu layihələrindən olan Füzuli-Hadrut avtomobil yolu tikintisi sürətlə və keyfiyyətlə yerinə yetirilib. Bu yol başlanğıcını "Zəfer yolu"ndan götürür və yeni inşa edilən Şükürbəyli-Cəbrayıllı-Hadrut avtomobil yolu birləşir. Füzuli-Hadrut avtomobil yolu dörd hərəkət zolaqlıdır.

İrmiqyaslı layihələr sırasında beynəlxalq hava limanları, "yaşış enerji" zonasının yaradılması məqsədile pilot layihələr qismində bəzi yerlərdə "ağlı kənd" və "ağlı kənd"

konsepsiyalarının tətbiqine start verilməsi və s. ərazilərdə aparılan abadlıq quruculuq işləri Böyük Qayıdışın təntənəsidir. Suqovuşanda yol infrastruktur, abadlıq-quruculuq işləri də davam etdirilir. Azərbaycanda ilk dəfə Tərtər rayonunun Suqovuşan qəsəbəsinə çəkilmiş 35 kilovoltluq müasir izolyasiyalı, kənar təsirlərden mühafizeli və istismar xərcləri daha az olan kabel xəttinin təqdimatı, Suqovuşan qəsəbəsində Müdafiə Nazirliyinin "N" sayılı hərbi hissəsinin açılışı görülen işlərin miqyasının göstəricilərindən. Xüsusi olaraq qeyd etməliyik ki, işğaldan azad edilən ərazilərdə hərbi hissələrin açılması, ən müasir texnikiyalara təchizatı Azərbaycanın hərbi təhlükəsizliyinin xüsusi diqqətdə saxlanılmasıının göstəricisidir. Suqovuşanda açılışı olan hərbi hissənin ərazisində nəzərət-buraxılış məntəqəsi, qərargah binaları, əsgər yataqxanaları, tibb məntəqəsi, qazanxanalar, mağaza, 174 nəfərlik yeməkxana binası yaradılıb.

Onu da bildirək ki, Suqovuşanda Turizm inkişaf Konsepsiyası əsasında yaradılacaq turizm kompleksinin təmeli qoyulub. Suqovuşan qəsəbədəki 144 şagird yerlik tam orta məktəbin binası təmir olunur. Əlbəttə ki, bu və ya digər irimiqyaslı lajihələrə start verilməsi işğaldan azad edilmiş tarixi torpaqlarımızda aparılan abadlıq-quruculuq işlərinin miqyasının göstəricisidir.

Hər bölgədə yeni inkişaf mərhələsi

Əlbəttə ki, abadlıq-quruculuq işləri təkçə işğaldan azad olunan ərazilərdə deyil, həmçinin Azərbaycanın digər bölgələrində de sürətli reallaşır. Quba da bu sıradə olan məkanlardandır. Bele ki, 2020-ci ildən etibarən rayonun Qonaqkənd qəsəbəsində kompleks abadlıq və quruculuq işləri həyata keçirilib. Qəsəbədə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin abidəsinin ətrafında yeni park salınıb. Həmçinin qəsəbə Mədəniyyət Evinin istifadəyə yararsız, qəzalı vəziyyətdə olan binası sökülekəvəzində yenisi inşa olunub. Quba-Qonaqkənd avtomobil yolu çəkilib. Prezident İlham Əliyev Quba-Qonaqkənd avtomobil yolunun açılışını edib. 46 kilometrlik Quba-Qonaqkənd avtomobil yolu istismara verilməsi ilə 68 min nəfərin rahat gediş-gelişi təmin olunur. Bu yol uzun illər əsaslı təmir olunmadığı üçün hərəkət hissəsində qabar malar, çalalar emələ gelmişdir. Bu işə yolda nəqliyyatın hərəketini çətinləşdirirdi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, "Kəndin əsas problemi yol problemi idi. Doğrudan da bu yolu çəkilməsi hesab edirəm ki, tarixi hadisə sayıyla bilər". Dövlət başçısı bildirib ki, Quba rayonunda əhəmiyyət baxımından bir Xinalıq yolu iddi: "Xinalıq yolu da keçilməz bir yol iddi, oraya da gedib çatmaq üçün saatlarla vaxt lazımdır iddi və qış aylarında, ümumiyyətlə, təcrid vəziyyətində iddi... Nəhayət biz buna nail olduk". Quba-Qonaqkənd yolu yenidən qurulması həm də əhalinin tədərük etdiyi kənd təsərrüfatı məhsullarını, meyvətərəvəzi qısa vaxtda istədiyi ünvana çatdırmağa imkan yaradır, həmçinin turizm imkanlarını daha da genişləndirir.

Qubanın Birinci Nüreddi kəndində inşa olunmuş 1 nömrəli tam orta məktəb, "Quba ABAD Factory" qablaşdırma vasitələrinin istehsalı müəssisəsinin açılışı, Quba Olimpiya idman Kompleksində yenidənqurma, əsaslı təmir və tikinti işlərinin aparılması da görülen işlərin məntəqə davamıdır. Bu cür komplekslərin yaradılması regionlarda əmək bazarına yeni iştirakçıların daxil olmasına ciddi təkan verir.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində Azərbaycan iqtisadi inkişaf parametrlərinə görə dünyada lider mövqeyə malikdir. Bu gün Cənab Prezidentin hər zaman olduğu kimi, sözü ilə emələ tam üst-üstə düşür. Öləke Parezidenti İlham Əliyevin dediyi kimi: "Hər bir vətənpərvər insan öz ölkəsi ilə, bugünkü Azərbaycan ilə, haqlı olaraq, fəxr edə bilər".

Zümrüd BAYRAMOVA